

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Rhestr wirio i sicrhau bod awdurdodau lleol yn ymgysylltu â'r trydydd sector ac yn gweithio gydag ef yn effeithiol

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Ardal	Ar waith	Yn cael ei ddatblygu	Ddim ar waith
1. Trefniadau strategol			
Gweledigaeth			
Mae gan yr awdurdoda lleol weledigaeth y cytunwyd arni ynglŷn â sut y bydd yn gweithio gyda'r trydydd sector sy'n cwmpasu pob gwasanaethau a'r holl gyllid a roddir i'r trydydd sector.			
Mae'r weledigaeth wedi'i rhannu â phob aelod perthnasol o staff yn yr awdurdod lleol ac fe'u deillir ganddynt.			
Mae'r weledigaeth wedi'i rhannu â'r aelodau etholedig, mae wedi'i chymeradwyo ganddynt ac fe'u deillir ganddynt.			
Mae'r weledigaeth wedi'i rhannu â'r cyngor gwirfoddol sirol lleol ac fe'i deillir ganddo.			
Mae'r weledigaeth wedi'i dosbarthu i sefydliadau yn y trydydd sector sy'n gweithio gyda'r awdurdod lleol.			
Dull corfforaethol			
Mae gan yr awdurdod lleol ddull corfforaethol o weithio gyda'r trydydd sector sy'n cwmpasu pob adran a gwasanaeth.			
Mae'r dull corfforaethol yn troi'r weledigaeth gorfforaethol yn gamau gweithredu ymarferol.			
Mae'r awdurdod lleol wedi dynodi arweinydd corfforaethol ar gyfer y trydydd sector sy'n gyfrifol am oruchwylio a chydgysylltu'r holl gyllid y mae'r awdurdod lleol yn ei roi i'r trydydd sector.			

Ardal	Ar waith	Yn cael ei ddatblygu	Ddim ar waith
Cytundeb			
Mae gan yr awdurdod lleol gytundeb cyfredol â'r trydydd sector.			
Mae'r cytundeb yn nodi ac yn diffinio'r gydberthynas a'r hyn a ddisgwylir gan yr awdurdod lleol a'r trydydd sector pan fyddant yn cydweithio yn glir.			
Mae dealltwriaeth gyffredin rhwng yr awdurdod lleol a'r trydydd sector o'r hyn y gellir ei gyflawni drwy gydweithio.			
Mae'r cytundeb wedi'i deilwra i ddiwallu anghenion yr ardal leol ac wedi'i ddatblygu mewn partneriaeth â'r trydydd sector.			
Caiff y cytundeb ei adolygu'n rheolaidd.			
Mae'r cytundeb yn ystyried arian a roddir i'r trydydd sector gan gyrrff iechyd a chomisiynwyr yr heddlu a throseddau.			
Cyngor gwirfoddol sirol			
Mae'r awdurdod lleol a'r cyngor gwirfoddol sirol wedi cytuno ar gylch gwaith a chyfrifoldebau'r olaf yn ogystal â'i gyfyngiadau.			
Cytunwyd ar y ffordd y bydd cyngor gwirfoddol sirol yn cynrychioli'r trydydd sector a'r meysydd y bydd yn cynrychioli'r trydydd sector mewn perthynas â hwy.			

Ardal	Ar waith	Yn cael ei ddatblygu	Ddim ar waith
Trefniadau partneriaeth			
Nodir rôl y trydydd sector a chytunir arni ar bob partneriaeth a phwyllgor addas a gofynnol ar:			
<ul style="list-style-type: none"> lefel gorfforaethol – yng ngwaith y partneriaethau strategol a'r pwyllgorau craffu corfforaethol; 			
<ul style="list-style-type: none"> lefel adrannol – mewn trefniadau partneriaeth penodol er mwyn cefnogi agendâu polisi ehangach o fewn meysydd diffiniedig; a 			
<ul style="list-style-type: none"> lefel gwasanaeth – ar bartneriaethau lleol a mentrau penodol a arweinir gan wasanaethau. 			
Deall ymgysylltu â'r trydydd sector			
Mae gan yr awdurdod lleol gofnod canolog o'r holl arian a ddyfernir i sefydliadau yn y trydydd sector gan yr awdurdod lleol a gaiff ei ddiweddarau'n flynyddol.			
Mae'r awdurdod lleol yn coladu gwybodaeth ariannol ac yn cyflwyno adroddiad o leiaf unwaith y flwyddyn ar yr holl arian y mae wedi'i roi i'r trydydd sector sy'n dangos y canlynol:			
<ul style="list-style-type: none"> pa sefydliadau a ariennir gan yr awdurdod lleol; 			
<ul style="list-style-type: none"> gwerth y contract; 			
<ul style="list-style-type: none"> pa systemau ariannu, naill ai grant neu gontractau, a ddefnyddiwyd; 			
<ul style="list-style-type: none"> hyd y contract; 			
<ul style="list-style-type: none"> pa adran/gwasanaeth sydd wedi contractio'r sefydliad trydydd sector; 			
<ul style="list-style-type: none"> y mesurau llwyddiant a bennwyd ar gyfer y gwaith; a 			
<ul style="list-style-type: none"> beth yw manteision arfaethedig y gwaith. 			

Ardal	Ar waith	Yn cael ei ddatblygu	Ddim ar waith
2. Prosesau ariannu			
Cynllunio gwasanaethau			
Mae'r awdurdod lleol yn manteisio ar arbenigedd a gwybodaeth y trydydd sector wrth gynllunio gwasanaethau newydd i'w darparu gan y trydydd sector.			
Wrth gynllunio gwasanaethau, mae'r awdurdod lleol yn nodi'n glir:			
<ul style="list-style-type: none"> • y galw y mae'r gwasanaeth yn ei ateb; 			
<ul style="list-style-type: none"> • sut mae wedi penderfynu ar y math o wasanaeth sydd ei angen arno; 			
<ul style="list-style-type: none"> • a oes angen atebion arloesol; a 			
<ul style="list-style-type: none"> • sut y bydd yr awdurdod lleol yn gweithio gyda darparwyr presennol a darpar ddarparwyr i fireinio a datblygu'r gwasanaeth ymhellach. 			
Systemau dyfarnu effeithiol			
Mae'r awdurdod lleol wedi sefydlu un system ariannu ganolog a chorfforaethol ar gyfer rheoli a dyfarnu holl gyllid y trydydd sector.			
Mae gan yr awdurdod lleol systemau effeithiol i ddyfarnu arian i sefydliadau sy'n nodi'r canlynol:			
<ul style="list-style-type: none"> • amserlen ariannu glir sydd ar gael i bob darpar gynigiwr er mwyn iddo allu paratoi ar gyfer cyfleoedd; 			
<ul style="list-style-type: none"> • y broses a ddefnyddir i wneud penderfyniad (er enghraifft, ceisio dyfynbrisiau neu ddefnyddio proses dendro neu broses gynnig); 			
<ul style="list-style-type: none"> • y gwerth a'r risg sy'n gysylltiedig â'r gwahanol lwybrau ariannu; 			

Ardal	Ar waith	Yn cael ei ddatblygu	Ddim ar waith
<ul style="list-style-type: none"> a ellir mabwysiadu prosesau llai manwl yn unol â Chyfarwyddeb Contractau Cyhoeddus yr UE er mwyn penodi sefydliadau i wneud y gwaith; 			
<ul style="list-style-type: none"> meini prawf clir a chyhoeddedig a ddeëllir gan bob sefydliad sy'n ceisio arian, gan gynnwys cymalau budd i'r gymuned; 			
<ul style="list-style-type: none"> y gost a'r adnoddau sydd eu hangen er mwyn i'r awdurdod lleol oruchwylio a gweinyddu'r broses; 			
<ul style="list-style-type: none"> am faint o amser y darperir arian; a 			
<ul style="list-style-type: none"> sut yr eir ati i adennill costau llawn. 			
Systemau dyfarnu effeithlon			
Mae gan yr awdurdod lleol systemau corfforaethol effeithlon i ddyfarnu arian sy'n seiliedig ar y canlynol:			
<ul style="list-style-type: none"> prosesau gwneud cais cryno a chllir; 			
<ul style="list-style-type: none"> defnyddio systemau ar-lein ac electronig i ddosbarthu a choladu gwybodaeth a cheisiadau; 			
<ul style="list-style-type: none"> trefniadau gwneud penderfyniadau byr o'r dechrau i'r diwedd; 			
<ul style="list-style-type: none"> y nifer leiaf bosibl o gamau a phrosesau sydd eu hangen i wneud penderfyniad; a 			
<ul style="list-style-type: none"> phenderfyniadau yn cael eu dirprwyo i'r lefel isaf. 			

Ardal	Ar waith	Yn cael ei ddatblygu	Ddim ar waith
Grantiau neu contractio			
Mae'r awdurdod lleol wedi nodi'r amgylchiadau lle y bydd yn defnyddio arian grant a'r amgylchiadau lle y bydd yn contractio gwasanaethau. Mae hyn wedi'i rannu â phob darpar gynigiwr, gan gynnwys y trydydd sector.			
Mae'r awdurdod lleol yn sicrhau bod y broses hon yn gyson ac yn briodol i'r risgiau a'r swm o arian sy'n cael ei roi.			
Mae telerau ac amodau contract yr awdurdod lleol yn gymesur â'r arian sy'n cael ei roi ac yn ymwneud yn benodol â'r gwaith sy'n cael ei ariannu.			
Mae'r awdurdod lleol yn adolygu'r prosesau ariannu hyn er mwyn sicrhau nad ydynt yn atal sefydliadau yn y trydydd sector rhag cael gwaith gan yr awdurdod lleol yn anfwriadol.			
Hyfforddiant			
Mae'r awdurdod lleol yn darparu hyfforddiant i gefnogi'r trydydd sector sy'n cwmpasu'r canlynol:			
<ul style="list-style-type: none"> • sut i wneud cais am arian – yr hyn y dylid ei wneud a pheidio â'i wneud; 			
<ul style="list-style-type: none"> • cydymffurfio â systemau caffael yr awdurdod lleol; 			
<ul style="list-style-type: none"> • prosesau casglu data; 			
<ul style="list-style-type: none"> • trefniadau rheoli perfformiad a chraffu; 			
<ul style="list-style-type: none"> • cylchoedd talu a thargedau perfformiad; a 			
<ul style="list-style-type: none"> • therfynu contractau/gofynion o ran parhau. 			

Ardal	Ar waith	Yn cael ei ddatblygu	Ddim ar waith
3. Rheoli perfformiad			
Casglu gwybodaeth			
Mae'r awdurdod lleol wedi nodi'r wybodaeth sydd ei hangen er mwyn monitro a gwerthuso perfformiad sefydliadau yn y trydydd sector a ariennir ganddo a nodir y wybodaeth hon yn y cytundeb ar gyfer gwaith a ariennir.			
Mae'r wybodaeth ond yn mesur gweithgarwch perthnasol.			
Mae'r systemau i gasglu gwybodaeth yn syml ac yn effeithlon ac mae sefydliadau yn y trydydd sector ond yn cyflwyno gwybodaeth unwaith ac yn electronig yn unol ag amserlenni y cytunwyd arnynt.			
Adolygu perfformiad			
Mae'r awdurdod lleol yn cyflwyno adroddiadau rheolaidd ar gyllid y trydydd sector i bwyllgor(au) craffu yn erbyn set gytbwys o wybodaeth am berfformiad sy'n cwmpasu'r awdurdod lleol cyfan. Mae'r adroddiadau hyn yn cynnwys y canlynol:			
<ul style="list-style-type: none"> • safonau clir o ran yr hyn y mae'n ofynnol i sefydliadau yn y trydydd sector berfformio yn ei erbyn a sut y dylent wneud hynny, sy'n ymwneud yn benodol â'r gwasanaeth a ariennir gan yr awdurdod lleol; 			
<ul style="list-style-type: none"> • casgliadau adolygiadau archwilio/ arolygu mewnol; a 			
<ul style="list-style-type: none"> • data perfformiad perthnasol seiliedig ar wasanaethau. 			
Mae'r awdurdod lleol wedi rhoi'r prosesau cywir ar waith i graffu ar berfformiad a'i farnu. Dylai'r rhain fod yn gymesur â gwerth yr arian ond sicrhau eu bod yn rhoi sicrwydd i'r awdurdod lleol bod ei arian yn cyflawni'r canlyniadau disgwylidig.			

Ardal	Ar waith	Yn cael ei ddatblygu	Ddim ar waith
Rheoli risg a'r gwasanaeth archwilio mewnol			
Ystyrir y risgiau sy'n gysylltiedig ag ariannu'r trydydd sector ar lefel gorfforaethol a lefel gwasanaeth wrth ddatblygu cynlluniau rheoli risg ar draws yr awdurdod lleol a chytuno arnynt.			
Cynhelir rhaglen dreigl o systemau archwilio mewnol ac adolygiadau o gydymffurfiaeth mewn perthynas â'r modd y mae'r awdurdod lleol yn ariannu gwasanaethau'r trydydd sector, ei systemau a'i arferion.			